

sopotja

Želimo vam
prijetne
praznike in
veliko sreče
v letu 2025!

Sopotja
glasilo slovenske skupnosti na Reki in v PGŽ
december 2024, številka 4, letnik 13
ISSN 1848–4360
Reka, december 2024

Uredništvo:
Jasmina Dlačić, Darko Mohar, Boris Rejec,
Vitomir Vitaz, Marjana Mirković,
Milan Grlica, Vasja Simonič
glasilo@bazovica.hr
Podpinjol 43, 51000 Rijeka

Izdajatelji:
Slovenski dom KPD Bazovica
Podpinjol 43, 51000 Rijeka
slovenskidom@bazovica.hr
zanj: Jasmina Dlačić
www.bazovica.hr
www.facebook.com/KPDBazovica

Svet slovenske narodne manjšine Mesta Reka
Podpinjol 43, 51000 Rijeka
vj.slo.nm.ri@gmail.com, zanj: Boris Rejec

Svet slovenske narodne manjšine PGŽ
Podpinjol 43, 51000 Rijeka
vsimonic1@gmail.com
zanj: Vasja Simonič

Urednica:
Marjana Mirković
marjana.mirkovic@ri.t-com.hr
gsm: 091 593 6086

Lektorica: Jasmina Vajda Vrhunec
Oblikovanje, prelom in tehnično urejanje:
Vesna Rožman
Fotografija na naslovnici: Milan Grlica
Karikatura: Bojan Grlica
Tisk: Tiskara Sušak
Glasilo izhaja trimesečno
Naklada je 1.500 izvodov

Glasilo finančno podpirajo:
Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v
zamejstvu in po svetu
Primorsko-goranska županija
Mesto Reka
Svet za narodne manjšine Republike Hrvaške

iz vsebine

Uvodnik	3
Iz Zveze slovenskih društev na Hrvaškem	4
Iz društva	8
Iz svetov	15
Literarni kotiček	16
Iz pouka DPS	17
In memoriam	18
Si-T	20
Pogled z onkraj Snežnika	22
Srečanja	23
Foto kotiček	24

Slovenski dom KPD Bazovica
tel.: 215 406, 324 321, faks: 334 977
slovenskidom@bazovica.hr
uradne ure:
torek 10.00–12.00, 18.00–20.00 in
četrtek: 10.00–12.00

Urniki skupin
MePZ: ponedeljek 18.30–21.00
Folklorna skupina: sreda 19.00–21.00
Dramska skupina: torek 17.30–19.00 ali po
dogovoru
Glasbena skupina: torek 18.00–20.00
Tečaj harmonike: po dogovoru
Tečaj kitare: po dogovoru
Planinska skupina: torek 20.00–21.00
Likovna skupina: četrtek 17.00–19.15
Fotografska skupina: po dogovoru
DPS: ponedeljek 17.00–21.30
Mladinska skupina: po dogovoru
Slovenske urice in DPS za otroke: po dogovoru

Veleposlaništvo RS v RH
Alagovićeva 30, 10 000 Zagreb, RH
Veleposlanik: Gašper Dovžan
tel.: +385 1 63 11 000
faks: +385 1 46 80 387
el. pošta: vzg@gov.si
spletna stran: zagreb.veleposlanistvo.si
Državljanom RS je v nujnih primerih
zagotovljen kontakt z dežurnim diplomatom:
tel.: +385 98 462 666

Jesenska sezona leta 2024 je v slovensko skupnost na Hrvaškem prinesla velike spremembe in obetajoče novosti, pa tudi žalostne novice. Krovna organizacija je dobila novo vodstvo in tudi se-dež, ki bo v tem mandatu v Zagrebu, oblikovana je agencija, namenjena področju gospodarstva z napovedano veliko finančno podporo Republike Slovenije (RS), nastaja pa tudi podobna koordinacija v okviru športa. Na vrtce in šole ter kakšno kulturno ustanovo bo, kot kaže, treba še počakati, osrednja opora tu ostaja sklad za slovenski jezik. V rubriki Iz Zveze slovenskih društev na Hrvaškem (ZSDH) omenjamo še uspešno organizirano skupno srečanje v Golubinjaku pri Delnicah.

Dogajanje v društvu je napovedala trgatev potomke najstarejše trte na vrtu Slovenskega doma, okre-pljena z dodatnimi brentami iz Štajerske – za tradicionalen prikaz tega opravila so poskrbeli gostujoči Malečniški brači, njihovi pevci in glasbeni duo KPD Bazovica pa za kulturni program. V rubriki Iz društva spremljamo tudi razstavo v društvu in dejavnost članic likovne skupine – na kolo-nijah, dogodkih manjšinskih in drugih organizacij ter delavnici ikebane, nastope folklorne skupine v Sloveniji in Domu starejših občanov (DSO) na Reki v zahvalo nekdanji legendarni vodji, zatem skup-ščino KPD Bazovica, na kateri so okrepili vodstvo, ter živahno, tudi čezmejno dejavnost planinske skupine (PS).

Rubrika, namenjena pouku slovenščine, omenja učiteljski seminar, na katerem je beseda tekla o pou-čevanju in spremljajočih izzivih pri pouku slovenščine v šolah in društvih, spodbudno pa je, da zanimanje za učenje še vedno narašča in širi tudi študijske možnosti pri lektoratu na reški filozofski fakulteti. Rubrika Iz svetov prinaša novico o letnem srečanju v organizaciji Sveta slovenske narodne manjšine Občine Matulji in prireditvi, znova v sodelovanju s KPD Bazovica. Žalostne novice o članih, ki so nas zapustili, so tokrat posebej obeležile tudi Literarni kotiček, s pesmijo v slovo. Rubrika Si-T omenja sejo Sveta za narodne manjšine Republike Hrvaške (RH), zanimivo razstavo piranskega po-morskega muzeja na Reki in knjižno novost Etnološke zbirke rodbine Čop Palčava šiša. Dragica Jaksetič se ozre na aktualna, tudi okoljska vprašanja, rubrika Srečanja pa je tokrat namenjena mlade-mu glasbeniku, ki v društvu vodi tečaj kitare, Luki Verbancu.

Znova vabimo k sodelovanju vse, ki pišete ali fotografirate ali pa bi se želeli tako ali drugače vključiti in soustvarjati dejavnosti v kateri izmed skupin društva.

Želimo vam prijetne praznike in veliko sreče v letu, ki prihaja. | Uredništvo

OBVESTILO

V KPD Bazovica nastaja nova skupina, ki želi mlade pritegniti k igranju nami-znih iger. Kot je v svoji pobudi, poslani vodstvu društva, med drugim navedel večletni član Mihael Plazibat, želijo tako širiti znanje o tej prostočasni dejavnosti in zmanjšati čas, ki ga mladi namenjajo uporabi mobilnih in gledanju televizije. Srečanja so ob ponedeljkih ob 14.30, za-to vabljeni vsi zainteresirani, stari od 12 do 18 let! Informacije so na voljo v tajništvu KPD Bazovica v času uradnih ur.

Nastaja nova skupina, arhiv KPD Bazovica

Uvodnik

2.–4. september, Brioni

Narodne manjšine, migracije in varnost

Aktualnemu perečemu problemu migracij so namenili tudi septembrsko mednarodno znanstveno konferenco z naslovom Narodne manjšine, migracije in varnost. Organiziral jo je Center za mednarodne in varstvene študije Fakultete za politične vede Univerze v Zagrebu v sodelovanju z Uradom za človekove pravice in pravice narodnih manjšin Vlade Republike Hrvaške (RH), Inštitutom za narodnostna vprašanja (INV) iz Ljubljane, Akademsko mrežo za sodelovanje v Jugovzhodni Evropi in Fakulteto za varnostne vede Univerze v Beogradu.

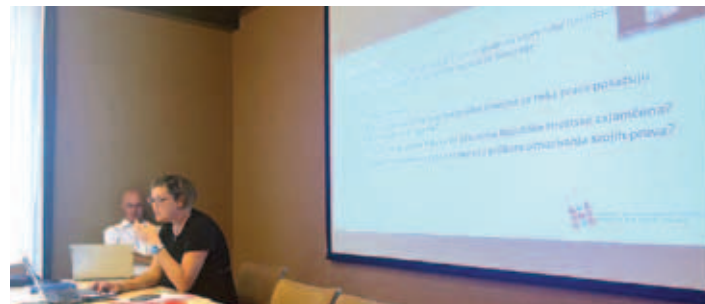
V okviru treh tematskih sklopov – Narodne manjšine v demokratičnih družbah, Migracije in migracijske politike ter Sodobni

varnostni izzivi – je okrog osemdeset udeležencev predstavilo približno petdeset referatov.

S svojimi prispevki so na srečanju sodelovali tudi sodelavci INV: dr. Mitja Žagar (predstavitelj projekta LEGITIMULT), dr. Sabina Zoričič (Jezikovna kompetenca romskih otrok v slovenskem izobraževalnem sistemu), dr. Damir Josipović (Vpliv dolgotrajne depopulacije na etnične manjšine na prostoru bivše Jugoslavije), dr. Janez Pirc, dr. Romana Bešter in dr. Mojca Medvešek (Priseljenske organizacije v Sloveniji ter Demografske in družbenoekonomske značilnosti hrvaške skupnosti v Sloveniji) ter dr. Barbara Riman (Pripadniki slovenske narodne manjšine na Hrvaškem in njihove pravice).

Več: www.ljudskaprava.gov.hr, www.inv.si. | Marjana Mirković

Dr. Barbara Riman,
foto: www.inv.si

7. september, Gozdni park Golubinjak

Srečanje slovenskih društev na Hrvaškem

Vidličnem okolju Golubinjaka, že leta 1955 razglašenim za Gozdni park, se je tudi letos zbrala množica članstva slovenskih društev na Hrvaškem. Sodeč po prijavah, je prispelo kar tristo dvanajst rojakov in drugih aktivnih članov iz SKD Ajda (Umag), SKD Oljka (Poreč), SKD Istra (Pulj), Društva Slovencev (Labin), SKD Lipa (Buzet), SKPD Snežnik (Lovran), KPD Bazovica (Reka), SKD Prešeren (Lokve), SKD Gorski kotar (Tršće), KD Slovenski dom (Karlovac), KPD Slovenski dom (Zagreb), SKD Nagelj (Varaždin), SKD Lipa (Zadar) in SKD Triglav (Split).

Tudi to, že devetnajsto takšno srečanje je znova potekalo v lepem vremenu in z vsebinsko bogatim programom, ki ga je pripravilo vodstvo krovne organizacije: obiskovalci so se tako lahko po gozdu sprehodili do jame Lokvarka in Ledene jame, se udeležili likovne delavnice pod vodstvom vodje likovne skupine v KPD Bazovica Tihane Karlovič, prisluhnili predsednici SKD Prešeren iz bližnjih Lokev Danieli Marković ob predstavitvi nekaterih zdravilnih zelišč, se odločili za balinanje ali zgolj uživali v neokrnjeni naravi in druženju, ki ga je spremljala vedra glasba slovenske skupine Potep, ob kateri so se najbolj razpoloženi tudi zavrteli.

Navzočim je dobrodošlico zaželela (takratna) predsednica Barbara Riman, ki je ob tej priložnosti sklicala tudi krajši delovni sestanek. Na njem je tekla beseda o pobudi za oblikovanje nove skupine v okviru Zamejske gospodarske koordinacije (ZGK) in na pobudo USZS tudi na Hrvaškem. Kot je bilo rečeno, je podobno organizirano dejavnost pričakovati tudi na področju športa, za kar je kot pristojna oseba ZSDH imenovan predsednik SKD Gorski kotar Damijan Malnar, že sicer tudi član komisije za zamejski šport pri Olimpijskem komiteju Slovenije – Združenja športnih zvez (OKS-ZŠZ). Barbara Riman je obenem vodilne v društvih spomnila tudi na izredno volilno skupščino 21. septembra 2024, na kateri naj bi ZSDH dobila novo vodstvo. | Marjana Mirković

Tudi letos dobra udeležba, foto: Istog Žorž

21. september, Slovenski dom KPD Bazovica

Izredna volilna skupščina ZSDH

Tajnica ZSDH Romana Turkušić Škrab, foto: Marjana Mirković

Izredna volilna skupščina je ob udeležbi predstavnikov vseh šestnajstih društev potekala na sedežu ZSDH in tudi virtualno, prek platforme Zoom. Potem ko sta se dosedanji vodilni članici ZSDH Barbara Riman in Jasmina Dlačić letos

odločili za odstop in predčasno končati svoj drugi mandat, od društev ni bilo velikega odziva in zainteresiranih za prevzem njunih dolžnosti. Prispela sta le dva predloga, prvega je poslala skupina slovenskih društev iz Istre in predlagala predsednico SKD Istra iz Pulja Danico Avbelj za vodilno mesto krovne organizacije in za njenega namestnika predsednika SKPD Snežnik iz Lovrana Vasjo Simoniča. Večino glasov so udeleženci skupščine namenili drugemu predlogu, ki je prišel iz SKD Nagelj iz Varaždina, in za novo predsednico ZSDH izvolili Barbaro Antolić Vupora, predstavljeno v nadaljevanju, za njenega namestnika pa Silvestra Kmetiča, dolgoletnega podpredsednika SKPD Slovenski dom v Zagrebu in na tej dolžnosti tudi v Svetu SNM Mesta Zagreb, diplomiranega ekonomista z bogatimi podjetniškimi izkušnjami na področju digitalnega arhiviranja in drugih poslovnih storitev.

Soglasna je ocena, da je dosedanje vodstvo na čelu s predsednico Barbaro Riman naredilo prve in pomembne korake na več področjih – v izobraževanju, informiranju in organizaciji dejavnosti za mlade – ter v okviru ZSDH postavilo nove standarde. To vse je dobra podlaga za nadaljevanje in ohranitev dosežene ravni delovanja, pa tudi nove pobude za vsestransko krepitev slovenske skupnosti na Hrvaškem, ki ima za to – po mnenju prejšnjega in sedanjega vodstva – vsekakor veliko zmogljivosti.

| Marjana Mirković

Matej Arčon in Barbara Antolić Vupora, foto: www.gov.si

Barbara Antolić Vupora

Barbara Antolić Vupora je soustanoviteljica in dolgoletna aktivna članica SKD Nagelj iz Varaždina, tudi predsednica Sveta slovenske narodne manjšine (SNM) Varaždinske županije (VŽ) v prvih treh mandatih (2004–2007, 2007–2011 in 2011–2015), po upadu števila prebivalstva, narodnostno opredeljenega za slovensko, pa v zadnjih treh mandatih (2015–2019, 2019–2023, 2023–danes) predstavnica SNM v VŽ. Je tudi pobudnica povezovanja rojakov v občini Cestica – tam je nasploh prav tako družbeno aktivna, enako kot v VŽ – in širše ter več drugih uspešnih projektov, tudi mednarodnih, predvsem kar zadeva slovensko-hrvaško povezovanje, kot denimo v okviru društev prijateljstva, zlasti pa pouk slovenščine v osnovnih šolah na tem območju in varaždinski gimnaziji kot prvi na Hrvaškem na srednješolski ravni, prav tako pogosto pristojne opozarja na boljše prometne povezave med Slovenijo in Hrvaško.

Barbara Antolić Vupora ima za seboj dolgoletne politične izkušnje, navedene med drugim v predlogu za vodstvo ZSDH in na spletni strani www.sabor.hr: v sedanjem, 11. sklicu sabora je poslanka v drugem zaporednem mandatu (2020–2024, 2024–danes), izvoljena analisti največje opozicijske stranke, Socialdemokratske partije (SDP, skupaj s strankami Center, Hrvaška kmečka stranka, Stranka Dalija Orešković ter ljudje z imenom in priimkom, Narodna stranka – Reformisti in Državlansko-liberalna zveza), in tudi na čelu pokrajinske organizacije SDP. Za svojo dejavnost na družbenem in političnem področju ter v prostovoljstvu in podjetništvu (do vstopa v sabor je vodila Dom za starejše v Babincu) je prejela več priznanj in nagrad na lokalni ravni in širše.

Barbara Antolić Vupora je na skupščini prejela čestitke z najboljšimi željami, uspešno pot krovne organizacije tudi v prihodnje pa ji je v svoji čestitki po izvolitvi med drugimi zaželel tudi podpredsednik vlade RS in minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Matej Arčon. 23. oktobra je na USZS v Ljubljani potekalo tudi njuno srečanje, tema pogovora so bila odprta vprašanja v delovanju ZSDH. | Marjana Mirković

17. september, Državni zbor Republike Slovenije (DZ RS)

Komisija za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu

Dejan Židan, foto: www.gov.si

Na dnevnem redu komisije, ki je potekala 17. septembra, je bila seznanitev s poročilom o realizaciji načrtovanih dejavnosti in sredstvih za Slovence izven meja RS v letu 2023, na naslednji seji, to je 17. oktobra, pa Predlog sprememb proračuna RS za leto 2025 in Predlog proračuna RS za leto 2026.

Gradivo za sejo 17. septembra, objavljeno na spletni strani www.dz-rs.si, so poleg Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu (USZS) pripravila tudi pristojna ministrstva. USZS glede Hrvaške za področje gospodarstva omenja delovanje ZGK, sogovorniki so ZSDH in Slovensko hrvaški poslovni klub ter Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP), ki je vključeno v projekt Vzorčne turistično-izobraževalne kmetije (VTIK) v Prezidu, najpomembnejši projekt v 2023. Poročilo nadalje poudarja napredek pri širitvi pouka slovenščine po modelu C, kar je krovni organizaciji zagotovilo tudi višjo finančno podporo in delovanje posebnega namenskega sklada za financiranje določenih stroškov v tej zvezi. Sredstva za ta sklad zagotavlja USZS na letnem razpisu, z njim upravlja in zanj odgovarja ZSDH. To področje ima nasploh pomembno strokovno in finančno podporo tudi s strani Ministrstva za vzgojo in izobraževanje (MVI). USZS v po-

4. oktober, Hotel Westin, Zagreb

Poslovna konferenca ZGK

Navzoče nagovoril tudi minister MGTŠ Matjaž Han, foto: www.gov.si

Prve poslovne konference ZGK so se udeležili predstavniki gospodarskih organizacij slovenske narodne skupnosti iz sosednjih držav RS: Slovenskega deželnega gospodarskega združenja (SDGZ) iz Trsta, Slovenske gospodarske zveze (SGZ) iz Celovca, Razvojne agencije Slovenska krajina iz Monoštra v Porabju ter Slovensko-hrvaškega poslovnega kluba (novembra preoblikovanega v Slovensko-hrvaško gospodarsko zbornico) in v imenu ZSDH predsednica Barbara Antolić Vupora.

ročilu ob koncu izraža še upanje, da bo mesečni informativni bilten ZSDH z leti postal skupni informativni mesečnik vseh Slovencev na Hrvaškem. Gradivo navaja tudi druga področja, Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve (MZEZ) pa kot pobudnik in sofinancer omenja še pomen triletnega projekta z naslovom Slovenska skupnost na Hrvaškem v sodobnem kontekstu: analiza socialno-ekonomskega položaja in odnosa njenih pripadnikov do slovenskega jezika, kulture ter politične participacije, projekta, ki je namenjen boljšemu načrtovanju aktivnosti RS v podporo slovenski narodni skupnosti na Hrvaškem.

Na seji so med drugim poudarili povečanje sredstev nasploh, državni sekretar na Ministrstvu za gospodarstvo, turizem in šport (MGTŠ) Dejan Židan pa je napovedal, da je v okviru ZGK in na podlagi dobrega primera iz Porabja načrtovan *do neke mere primerljiv program za vse štiri zamejske regije*, za ta namen so tudi rezervirana sredstva za leti 2025 in 2026, prav tako načrtujejo, da bo *v štirih letih vrednost tega programa: deset milijonov, torej po dva milijona in pol na posamezno skupnost*. Napovedal je tudi povezovanje na področju športa in s tem v zvezi prihod slovenskega trenerskega kadra v zamejstvo. ■ Marjana Mirković

Seznani so se z načrti MGTŠ za spodbujanje gospodarske osnove in v razpravi z naslovom Skupaj močnejši: izgradnja trajnostnih gospodarskih mostov predstavili razmere in dejavnosti, v katerih delujejo.

Državni sekretar na MGTŠ Dejan Židan je na srečanju med drugim izpostavil pripravo Programa spodbujanja gospodarske osnove avtohtone slovenske narodne skupnosti v sosednjih državah za obdobje 2025–2028. Gre za prvi večletni program spodbujanja gospodarstva za vse štiri zamejske skupnosti, ki se bo izvajal po vzoru programa, ki se letos zaključuje v Porabju. Za projekt je na voljo skupno kar 10 milijonov evrov.

■ Marjana Mirković

9. oktober, USZS, Ljubljana

Srečanje s predstavniki zamejskih krovnih športnih organizacij

Podpredsednik vlade in minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Matjaž Arčon in državna sekretarka na USZS Vesna Humar sta se srečala s predstavniki krovnih športnih organizacij iz vseh štirih sosednjih držav Slovenije.

Dogodek je potekal v okviru priprav na napovedano ustanovitev zamejske športne koordinacije (ZŠK) in bil tudi priložnost za razpravo o sodelovanju, aktualnih projektih in dobrih praksah. Zbrani predstavniki Združenja slovenskih športnih društev (ZSŠD) v Italiji, Slovenske športne zveze (SZZ) iz Avstrije, Zveze Slovencev na Madžarskem in ZSDH so pozdravili zamisel o povezovanju in napoved, da naj bi kmalu tudi zaživela, ker gre za področje, ki predvsem mlajši generaciji

ponuja veliko možnosti za ohranjanje jezika in slovenščine med mlajšimi generacijami.

Kot predstavnik ZSDH se je srečanja udeležil predsednik SKD Gorski kotar Damijan Malnar, sicer v krovni organizaciji pristen tudi za področje športa. ■ Marjana Mirković

Krepitev vezi tudi na področju športa, foto: www.uszs.si

5. november, Palača Varaždinske županije (VŽ), Varaždin

Srečanje zamejskih gospodarskih združenj

Na srečanju zamejskih gospodarskih združenj, ki je potekalo v okviru ZGK, so se zbrali predstavniki Slovenskega deželnega gospodarskega združenja (SDGZ) iz Italije, Razvojne agencije Slovenska krajina (RASK) na Madžarskem, Slovenske gospodarske zveze (SGZ) iz Celovca in novoustanovljene Razvojne agencije Slovencev za trajnost na Hrvaškem (RAST-HR), ki je dogodek tudi pripravila in se ob tej priložnosti predstavila.

Uvodoma so zbrane pozdravili državna sekretarka na USZS Vesna Humar, državni sekretar na MGTŠ Dejan Židan, predsednica ZSDH Barbara Antolić Vupora, župan VŽ Anđelko Stričak in varaždinski župan Neven Bosilj. Vesna Humar je med drugim izrazila zadovoljstvo, da so na MGTŠ v zadnjih dveh letih razumeli in sprejeli pomen ter potencial novih gospodarskih projektov, ki se obetajo v obdobju 2025–2028 in dajejo vsem štirim organizacijam priložnost za rast in razvoj.

Cilj srečanja je bil predstaviti delovanje omenjenih gospodarskih združenj predstavnikom slovenskih društev na Hrvaškem ter navezati stike in preveriti možnosti za nadaljnje sodelovanje. V pogovoru na to temo so razpravljali predstavnik SGZ iz Celovca v Avstriji Felix Wieser, direktor RASK Tamas Kovacs,

direktor SDGZ Andrej Šik in predsednica RAST-HR na Hrvaškem Lucija Vupora. Vsi so poudarili pomen povezovanja za krepitev gospodarskega sodelovanja med manjšinami in sosednjimi državami, na srečanju pa tudi podpisali sporazum o medsebojnem sodelovanju in podpori vseh štirih organizacij v okviru ZGK.

RAST-HR, ustanovljena konec septembra letos z namenom povezovanja slovenskih zamejskih gospodarstvenikov in sodelovanja z RS, bo imela sedež v Varaždinu, v podporo pri prvih korakih pa bo gotovo tudi določena baza podatkov, ki jih je v svojem prizadevanju za širitev dejavnosti ZSDH med drugim zbralo njeno prejšnje vodstvo.

Več: www.uszs.gov.si, www.mgts.gov.si. ■ Marjana Mirković

Uspešno srečanje napoveduje dobro sodelovanje, foto: www.uszs.si

29. avgust–1. september, Slovenski planinski muzej, Mojstrana/Aljažev prosvetni dom, Dovje

32. Aljaževi dnevi: 110 let kulture od Aljaža do danes

Letošnji Aljaževi dnevi so potekali v znamenju več obletnic: minilo je 40 let, odkar je Avgust Delavec postavil planinsko muzejsko zbirko, predhodnico Slovenskega planinskega muzeja (SPM), in 110 let delovanja domačega Kulturno-umetniškega društva (KUD) Jaka Rabič, letos pa mineva tudi 135 let, odkar je znameniti duhovnik Jakob Aljaž prišel v dovško faro. V večdnevem programu s predavanjem, razstavo, predstavitevijo zbornika, koncertom, pevskim nastopom in pohodom je tokrat sodeloval tudi KPD Bazovica, s folklorno skupino (FS) in razstavo o svoji dejavnosti.

Članica FS Slavica Vuković Bačić je o nastopu FS zapisala:

Náš folklorna skupina je v okviru letošnjih 32. Aljaževih dnevov nastopila 31. avgusta na osrednji prireditvi z naslovom 110 let kulture od Aljaža do danes. Potekala je v Aljaževem prosvetnem domu na Dovjem, v organizaciji Kulturno-umetniškega društva (KUD) Jaka Rabič Dovje Mojstrana, ki letos praznuje častitljivo 110-letnico delovanja. V zgibanki ob tej priložnosti so v društvu med drugim zapisali: "V raju pod Triglavom ga je leta 1914 ustanovil Jakob Aljaž, oče naroda, in s tem našo kulturo zavihtel na višjo raven. Aljažev prosvetni dom je sedež kulturnega društva in kulturne dejavnosti v našem kraju."

Bili smo presenečeni nad vabilom KUD Jaka Rabič, naj mi, Slovenci z Reke, nastopimo v srcu Gorenjske z gorenjskim spletom in v

naši prelepi gorenjski noši. V sicer pestrem programu prireditve smo bili prava osvežitve, edina plesna skupina. Predstavili smo se v petih parih z veselim gorenjskim spletom. Občinstvo je bilo navdušeno nad našim nastopom. V nagovoru predsednika društva Marsela Gomboca smo bili poleg pohvale za izjemno dobro sodelovanje s PS KPD Bazovica deležni tudi najlepših besed in zahvale za nastop naše FS in tudi za to, da delujemo na Hrvaškem in ohranjamo slovensko folkloro, pesem, jezik...

Gostitelji so nas namestili v Šlajmerjev dom na Vratih, ki je poleg Aljaževega in je zelo lepo opremljen, primeren tako za planince kot za druge skupine, pohodnike, turiste itd.

Naslednji dan so se planinci po načrtu zgođaj odpravili na resno planinsko pot. FS, znova oblečena v čudovito gorenjsko nošo, pa se je po desetminutni hoji zbrala pri spomeniku padlim partizanom gornikom, ogromnem klinu, vzidanem na naravni skali in postavljenem leta 1953. Spomenik je ob desetletja dobro obiskani poti pod Triglavom in kraj, kjer se ljudje radi in pogosto fotografirajo, marsikdo pa nadaljujejo pot do okoliških vrhov. Imeli smo srečo z lepim vremenom in smo se tudi mi slikali okoli spomenika in plezali nanj, vse to s Triglavom v ozadju.

Za nami sta bila še eno zanimivo potovanje in uspešen nastop.

Pod Severno triglavsko steno, foto: Milan Grlica

11. september, Kulturno društvo (KD) Igo Gruden, Nabrežina

S prijatelji na praznovanju petdesetletnice Smučarskega kluba (SK) Devin

S predstavniki SD Sloga in SK Devin, arhiv PS

S SK Devin iz Nabrežine oziroma njegovo planinsko in pohodniško skupino naša PS sodeluje že od svoje ustanovitve, od trenutka, ko so bili navezani stiki s tržaškimi planinci. Že na prvem sestanku naše novoustanovljene PS smo se z vodjema planinskih sekcij slovenskih društev iz Italije, Viktorjem Stoparjem iz Športnega društva (ŠD) Sloga iz Bazovice in Frančkom Briščakom iz SK Devin, dogovorili za sodelovanje na planinskem področju, sodelovanje, ki se je bogatilo vse do današnjega dne.

Zato je bila za našo PS velika čast sodelovati na proslavi v počastitev 50 let neprekinjenega delovanja SK Devin. V dvorani Kulturnega društva Igo Gruden v Nabrežini so na proslavi podelili priznanja zaslužnim članom društva in predstavili knjigo Dvajset uspešnih sezon SK Devin avtorice Nadje Kralj, v glasbenem delu pa je nastopila pianistka in vokalistka Martina Feri. Prireditve je povezoval Eugen Ban, medtem ko je imel predsednik društva Matija Gregori polne roke dela s podelitvijo priznanj.

Trije predstavniki KPD Bazovica smo bili ponosni na topel sprejem in željo nove vodje planinskega odseka Silvie Callinin in drugih članov, da bi se sodelovanje na srečanjih Prijateljstvo brez meje ali na drugih izletih in pohodih ter tudi na kulturnem področju nadaljevalo tudi v naslednjih letih. **Darko Mohar**

13. september, Slovenski dom KPD Bazovica

Svečana trgategv potomke najstarejše trte na svetu

Potomka najstarejše trte na svetu z mariborskega Lenta, potrjena s starostjo več kot 400 let in vpisana v Guinnessovo knjigo rekordov kot najstarejša trta sveta, ki še vedno rodi, raste tudi v vrtu Slovenskega doma KPD Bazovica na Reki in je letos doživela svojo prvo in svečano trgategv. S pomočjo Malečniških bračev je ta potekala na starodaven način in bila z zanimivo predstavitevijo lep uvod v jesensko kulturno sezono, za posebej vedro razpoloženje pa so poleg Malečniških bračev z glasbenim nastopom poskrbeli še Moški pevski zbor (MoPZ) KD Franceta Marolta iz Malečnika pri Mariboru ter člana glasbene skupine Mimo ritma iz KPD Bazovica, vokalistka Zdenka Kallan Verbanac in umetniški vodja skupine Ivan Harej - Harry.

Dolgoletni skrbnik stare trte in znani mariborski, vsestransko dejavni kulturnik Stane Kocutar, ki je dogodek tudi povezoval, je v nagovoru ob tej priložnosti med drugim izpostavil dobro sodelovanje med društvoma, povezovalno vlogo pa ima tudi trta, ki spodbuja obiske ob rezi in zdaj trgati. Povedal je, da je trta deležna pozorne

skrbi, med drugim s predavanji in založniškimi dosežki, ter pri tem napovedal predstavitev fotomonografije o trti, ki da bo *jagodni izbor več kot 4000 fotografij izjemnega fotografa Cirila Ambroža in prava poezija za oko!* Dodal je, da je za trto še vedno precej zanimanja, mestne oblasti v Mariboru izmed prejetih prošenj ugodijo le petim, običajno dvema v Sloveniji in trem v tujini – tako so potomke uspešno pognale in rastejo po vsem svetu, od Melbourn v Avstraliji do Sappora na Japonskem, od Malborka na Poljskem do Porta na Portugalskem itd. O znameniti trti je spregovoril tudi Jože Protner, enolog in nekdanji direktor Kmetijskega zavoda Maribor, najzaslužnejši za obnovo stare trte v času prenove starega mestnega jedra pred več kot štiridesetimi leti.

Trta sicer, pričakovano, še ni posebej obrodila, a za dober vtis, mošt in pokušino so gostje iz Štajerske grozdje prinesli s seboj in pripravili zanimiv, zabaven in odlično obiskan dogodek, ki so se ga poleg številnih članov in prijateljev društva udeležili tudi predstavniki bližnjih mest ter turističnih in vinarskih organizacij.

Vedro razpoloženje in pesem za uspešno trgategv, foto: Istog Žorž

Marjana Mirković

21. september, Slovaški dom, Reka

3. likovna kolonija narodnih manjšin PGŽ

V okviru sodelovanja KPD Bazovica z organizacijami narodnih manjšin na Reki in v Primorsko-goranski županiji (PGŽ) se je članica likovne skupine Željka Podobnik udeležila tokratne likovne kolonije pri reški podružnici Slovaške matice, oktobra pa tudi likovne kolonije Jože Arzenšek v organizaciji SKD Lipa v Zadru.

Slovaška matica je srečanje zasnovala v literarni in likovni obliki, potekalo je v prostorih Slovaškega doma v Hostih na Reki in je bilo prvi večer, 20. septembra, poleg gostujoče likovne razstave umetnikov iz Slovaške namenjeno tudi predstavitvi literarnega ustvarjanja v okviru manjšinskih društev na območju PGŽ. Drugi dan srečanja je bila organizirana likovna kolonija za manjšinske organizacije v PGŽ in udeležba je, po besedah članice KPD Bazovica Željke Podobnik, pomenila *resničen izziv za zbrane ljubitelje čarobnosti barv. V prijetni senci v vrtu so ob obilici smeha, šalah in tradicionalnih slovaških dobrotah gostoljubnega in vselej odličnega organizatorja nastajala nova dela. In mor-*

je, ki se je kopalo v soncu, se je seveda kaj hitro preselilo tudi na naša platna!

Slovaška matica na Reki, po številu članstva med manjšimi podružnicami na Hrvaškem, deluje v okviru Zveze Slovakov že trideset let, od 3. decembra 1994. Odprta je za vse zainteresirane in letos praznuje okrogel jubilej. Po podatkih ljudskega štetja leta 2021 živi na Reki štirideset pripadnikov te narodne skupnosti, ki si prizadevajo ohraniti kulturo, jezik in ljudsko dediščino. Maloštevničnost premagujejo z zelo aktivnim delovanjem na več področjih, od plesnega, pevskega, likovnega in fotografskega do kulinaričnega, imajo tudi programe za otroke, organizirajo strokovna srečanja in knjižne predstavitve ter sodelujejo v številnih prireditvah v mestu in županiji. Slovaško matico na Reki že vrsto let zavzeto vodi neutrudna Miroslava Gržinić, ki je za svoj trud prejela tudi več priznanj in nagrad. **Marjana Mirković**

Zadovoljstvo po srečanju, arhiv KPD Bazovica

24. september, Slovenski dom KPD Bazovica

KUD PA-leta, slikarska razstava

Skupina avtorjev lepe razstave, arhiv KPD Bazovica

V KPD Bazovica smo gostili skupino članov Kulturno-umetniškega društva (KUD) PA-leta iz Cerknice, ki združuje ljubiteljske slikarje že enainvajset let. Svoja dela ustvarjajo v različnih tehnikah, največ v risbi, akrilnih in oljnih barvah na platnu, pa tudi v pastelu, grafiki ter kombiniranih tehnikah in materialih. Motive črpajo predvsem iz okolja, doživetja tega pre-

8. oktober, Mestna hiša, Reka

Hoja za mir – Reka miru

S srečanja, foto: www.rijeka.hr

Udeleženci mednarodne pobude Hoja za mir (Walk Peace), oblikovane kot odziv na vojno v Gazi, so v prizadevanju širiti mirovna sporočila na zaključku poti iz Ljubljane prispeli na Reko.

Hoja se je začela spomladi in v takratni prvi etapi so udeleženci v dveh dneh prehodili pot od Reke do Trsta, zatem so poleti hoji namenili tri dni pešačenja od Trsta do Ljubljane in v jesenski etapi pobudo zaključili s potjo iz Ljubljane do Reke. Ob tem je v mestni hiši na Reki potekalo srečanje, imenovano Reka miru. Na

8. oktober, Korzo, Reka

Kvarnerska planinska zgodba

Razstava popestrila reški Korzo, foto: www.rijeka.hr

V počastitev 150-letnice (1874–2024) planinske dejavnosti na Hrvaškem je bila v organizaciji Hrvaške planinske zveze (HPZ) na reškem Korzu na ogled postavljena zanimiva razstava z naslovom Kvarnerska planinska zgodba. Predstavlja presek zgodovine planinstva na Hrvaškem s posebnim poudarkom na prostoru Kvarnerja, delovanje tukajšnjih planinskih organizacij ter skrb za določeno infrastrukturo in vzdrževanje poti.

našajo v tihožitja, krajine, vedute in portrete.

Društvo povezuje člane iz različnih krajev: Podpeči pri Ljubljani, Loškega Potoka, Loške doline, Postojne, Ilirske Bistrice in Cerknice ter Gorskega kotarja. Na tokratni razstavi z naslovom Slovenija so se predstavili Marija Anzeljc, Jožica Bubnič, Miran Čeperkovič, Janez Dragolič, Lado Korak, Silvana Lautar, Neva Macarol, Franc Močilnikar, Miro Švigelj in Igor Vidrih.

Tudi tokrat sta dogodek s svojim nastopom lepo obogatila člana glasbene skupine Mimo ritma iz KPD Bazovica, vokalistka Zdenka-Kallan Verbanac in umetniški vodja skupine Ivan Harej - Harry. **Marjana Mirković**

njem so se med drugimi zbrali aktivisti in mirovniki, predstavniki mestnih in cerkvenih oblasti ter kulturniki iz Italije, Nizozemske, Slovenije in Hrvaške, z osnovnim sporočilom, da je mir, ki ga v svetu danes ni, skupna vrednota vseh nas in temeljna človekova pravica.

V kulturnem programu ob tej priložnosti je med drugimi sodeloval tudi KPD Bazovica: vsestransko dejavna članica društva Zdenka Kallan Verbanac je interpretirala del svojega pesniškega ustvarjanja, z glasbenim nastopom na kitari pa jo je spremljal sin Luka Verbanac. Več: www.rijeka.hr **Marjana Mirković**

Na Reki in v okolici danes delujejo osemnajst planinskih društev, trije alpinistični klubi, Reška planinska zveza, Postaja planinskih vodnikov Reka in reška postaja Hrvaške gorske reševalne službe. Namestnica vodje komisije za promocijo in založniško dejavnost pri HPZ Ivana Eterović je ob tej priložnosti med drugim poudarila, da *planinarjenje ni samo brezciljno tavanje po hribih, temveč skrbno premišljena in strukturirana dejavnost.*

Med obiskovalci dogodka sta bila tudi vodja planinske skupine (PS) KPD Bazovica Darko Mohar in vodja planinske sekcije pri SKPD Snežnik iz Lovrana Milivoj Filipović - Fićo. Več: www.rijeka.hr

Marjana Mirković

10. oktober, Slovenski dom KPD Bazovica

Delavnica ikebane

V okviru projekta likovne skupine KPD Bazovica, posvečenega ustvarjanju in spominu na rojakinjo, reško ikebanistko z japonsko diplomno šole Sogetsu, Ksenijo Grabusin (1924–2020), je potekala delavnica ikebane, predvidene pa so tudi delavnice za srednješolce. Vodja likovne skupine Tihana Karlovič je tokrat v goste povabila priznana reško likovno umetnico Majo Franković, ki je udeleženske vpeljala v spoznavanje osnov tega japonskega načina ustvarjanja umetnin s cvetjem in drugimi naravnimi materiali. Vodja PS Darko Mohar je po de-

Ikebana vse ustvarjeno fotografiral za predstavitev na razstavi, predvideni 10. decembra v KPD Bazovica. **Marjana Mirković**

Znova zanimiva vsebina delavnice, arhiv KPD Bazovica

26. oktober, Dom starejših občanov (DSO) Kantrida, Reka

Nastop v zahvalo Sonji Kern Svoboda

Na pobudo vodje FS KPD Bazovica Nataše Grlica je skupina pripravila poseben nastop, posvečen nekdanji dolgoletni in zelo priljubljeni vodji najuspešnejše sestave FS v društvu Sonji Kern Svoboda, v DSO Kantrida, kamor se je preselila junija letos.

Po dogovoru z vodstvom DSO, ravnateljico Melito Raukar, je bil kmalu določen termin nastopa in tudi dogodek napovedan v ustanovi, v kateri sicer ne manjka različnih vsebin in družabnih srečanj. FS se je najprej predstavila z istrskim spletom v ustrezni noši, nadaljevala s slavonskim v prav takšni noši in zaključila s *Ta potrkano* v gorenjski noši. K posebej vedremu ozračju v dvorani je prispevala glasbena spremljava, ki je z izbranim repertoarjem lepo zapolnila tudi čas med menjavo plesa oziroma ustrezne noše. Program je povezoval koordinator kulturnih dejavnosti KPD Bazovica Vitomir Vitaz in se skupaj z Natašo Grlica zahvalil ganjeni Sonji Kern Svoboda, s katero so se nastopajoči tudi slikali za slovo. Nastop je razveselil tudi skupino obiskovalcev, varovancev DSO-ja, in se nekaterih izmed njih še posebej dotaknil, *Ta potrkano* pa je h krajšemu pogovoru z Vitomirjem Vitazom pripeljala tudi novo varovanko, rojakinjo Marijo Ševo, nekdanjo članico KPD Bazovica.

Velja omeniti, da so FS v, kot pravijo, legendarni sestavi, ki je delovala v sedemdesetih in osemdesetih letih prejšnjega stoletja, vabili na različne dogodke in uspešno nastopali po raznih krajih ta-

kratne skupne države, Socialistične federativne republike Jugoslavije. Nekdanja članica Tatjana Rizman se denimo spominja tudi nastopov v DSO Kantrida, večkrat pa so celo sodelovali tudi v predstavah Hrvaškega narodnega gledališča Ivana pl. Zajca. Zgodilo se je, da so Sonji Kern Svoboda po kakšnem izmed nastopov celo očitali, češ da je pripeljala plesalce iz gledališča! Del te skupine se je na svojem zadnjem skupnem nastopu znova zbral po več letih novembra 2007 na slovesnosti ob petdesetletnici KPD Bazovica v Hrvaškem kulturnem domu (HKD) na Sušaku in zaplesal sklepno kolo iz opere Ero z onega sveta Jakova Gotovca. Tudi takrat je bil marsikateri izmed obiskovalcev prepričan, da gre za profesionalne plesalce. Posebej zanimivo je, da je iz te skupine izšlo kar osem zakonskih parov in nekateri še danes tako ali drugače delujejo v društvu, kot denimo Nataša in Milan Grlica ter Vitomir Vitaz. Tudi zato je bil nastop v DSO Kantrida precej čustveno obarvan in Sonja Kern Svoboda močno ganjena, skupaj s prijateljicami in skupino iz društva.

Žal je to bilo, kot se je pozneje izkazalo, zadnje srečanje FS s to priljubljeno nekdanjo vodjo, ki nas je zapustila sredi novembra.

Marjana Mirković

Prisrčno srečanje z legendarno vodjo FS, foto: Marjana Mirković

12. november, Slovenski dom KPD Bazovica

Skupščina društva

Na dnevni red redne skupščine je bila najprej uvrščena izvolitev novih članov upravnega odbora (UO), zatem sta sledila pregled načrtovanih dejavnosti po skupinah ter predstavitev vsebinskih in finančnih načrtov društva za prihodnje leto.

Izvolitev novih članov UO je narekovalo slovo drugega člana – poleg leta 2022 preminulega Iva Marušića nedavno še podpredsednika Zvonimirja Stipetića. Za nova člana UO so navzoči soglasno sprejeli predlagana kandidata in v UO, ki znova šteje devet članov, izvolili Vojka Pipana in Slavico Vuković Bačić.

Predlog znova bogatih načrtovanih dejavnosti za leto 2025 so pripravili vodje skupin, predsednica društva Jasmina Dlačić pa jih je na skupščini vsebinsko povzela: dejavnost nadaljujejo Me-PZ pod vodstvom dirigentke Ingrid Haller, dramsko-recitatorska, folklorna, likovna, planinska, glasbena ter mladinska in otroška skupina, potekali bodo tečaji harmonike in kitare, ohranja se literarna skupina, pristojna tudi za knjižnico, in seveda dopolnilni pouk slovenskega jezika in kulture (DPS) za otroke in odrasle ter v tem okviru predviden program. Društvo bo tudi v prihodnje izdajalo mesečni napovednik Bazovica Info in tromesečnik Sopotja, nadaljeval se bo program Mladi in najmlajši, v okviru katerega bodo med drugim januarja potekale zimske delavnice, pozneje prireditve ob materinskem dnevu in julija že prepoznavno Poletje v Bazovici ter ob koncu leta miklavževanje. Društvo se je za sredstva prijavilo na razpis USZS, ko bo aktualno, bodo sle-

Milan Grlica, foto: Marjana Mirković

dile še prijave na druge razpise na državni, županijski in mestni ravni.

Skupščini je dan pozneje sledila izredna seja UO za izvolitev novega podpredsednika – to je postal Milan Grlica, ki ima bogate izkušnje in je to dolžnost v preteklih dobrih dveh desetletjih že uspešno opravljal v več mandatih. **Po zapisniku KPD Bazovica povzela Marjana Mirković**

IZ PLANINSKE SKUPINE

31. avgust–1. september, Lepi dnevi pod očakom Triglavom

Gustlnov pohod, počitek pod Luknjo, foto: Milivoj Filipović-Fićo

Večletno sodelovanje s SPM iz Mojstrane je pripeljalo do vabila PS KPD Bazovica za obisk prelepih krajev pod Triglavom. Padla je odločitev, da planinci pridejo na 32. Aljaževe dneve, ki so potekali na Dovjem in v Mojstrani od 29. avgusta do 1. septembra. Tokrat ob spremljavi FS in z njenim nastopom na proslavi KUD Jaka Rabič, društva, ki ga je pred 110 leti ustanovil Jakob Aljaž.

Goste z Reke sta prisrčno sprejela in pozdravila predsednik in tajnica KUD Jaka Rabič, Marsel Gomboc in Metka Kern Trček, prireditve pa je povezoval Tomaž Pšenica. Navzoče občinstvo v polni dvorani je toplo sprejelo gorenjski splet FS in predstavitev delovanja Slovenskega doma KPD Bazovica s strani vodje PS Darka Moharja, v preddverju prosvetnega doma pa je bila postavljena tudi manjša razstava o reškem društvu.

V nedeljo so planinci sodelovali na Gustlnovem pohodu, posvečenem mojstranskemu planincu, avtorju prve, pred štiridesetimi

leti predstavljene planinske muzejske zbirke, Avgustu Delavcu. Pohod do zavetišča pod Luknjo in na samo sedlo Luknjo je planince povedel v čudoviti svet pod Severno triglavsko steno. Organiziralo ga je PD Dovje Mojstrana, ki ga vodi Andrej Skumavc. Vsekakor je bilo na pohodu posebno prisrčno srečanje z alpinistom Jankom Ažmanom, prvim Slovencem, ki je premagal magično mejo 8.000 metrov nadmorske višine! Članom KPD Bazovica pa je bila pri namestitvi in bivanju v veliko pomoč Petra Kokalj Čop.

Po pohodu so v cerkvi sv. Mihaela na Dovjem še prisluhnili krasnemu petju Okteta Suha iz občine Suha/Neuhaus s skrajnjega vzhoda avstrijske Koroške. Upanje je, da se bo oktet predstavil tudi v Slovenskem domu na Reki.

Sledila je še sveta maša, s katero so se zaključili 32. Aljaževi dnevi. To je bila še ena lepa predstavitev KPD Bazovica, navezani so novi stiki in odprte številne možnosti za sodelovanje na področjih kulture in planinstva. **Darko Mohar**

8. september, Bazoviški pohod: svoje ime je treba spoštovati

Vabilu za letošnji pohod, posvečen prvim žrtvam italijanskega fašizma, štirim bazoviškim junakom, se je odzvalo šest članov PS. Tradicionalna ruta ob kraškem robu, z lepimi razgledi proti dolini Glinščice in Trstu, lepo vreme, srečanje s številnimi planinskimi prijatelji iz Benečije, Nabrežine, Trsta, Kopra. Snovanje novih skupnih podvigov, druženje. Videno že velikokrat, ampak vseeno vedno lepo in polno čustev. In kot prejšnja leta na spominski slovesnosti ob spomeniku ustreljenim junakom tudi tokrat pozivi za mir in sožitje. Letos je bila na pohodu izobešena tudi palestinska zastava. Opozorilo, da

se po svetu morija še vedno dogaja in da je za mir treba veliko delati. **Darko Mohar**

Na pohodu vedno tudi veliko mladih, foto: Darko Mohar

14.–20. september, Spet na poti, v Novem Sadu in na Fruški gori

Po lanskem obisku hribov v okolici Valjeva v Srbiji se je PS znova odločila za obisk dežele, s katero nas je povezovala dolgoletna skupna zgodovina in ki je po dogodkih v zadnji vojni na ozemlju Jugoslavije ostala nekako oddaljena planincem iz hrvaških in slovenskih krajev. Vsekakor lepa dežela, vredna obiska.

Program in organizacijo sta tudi letos pripravila Katarina in Ljubomir Paljić, s katerima se člani PS prijateljsko srečujemo že vrsto let. Naslovila sta ga Fruškogorske steze in vinoteke, vino z obronkov Fruške gore je namreč ena izmed prepoznavnih znamk te sosednje države.

Žal vreme prva dva dni obiska ni bilo naklonjeno potepanju po Fruški gori, je pa bil program vseeno izpeljan v skrajšani obliki. In kot dodatek je bil v deževno nedeljo uvrščen še obisk Muzeja Vojvodine, katerega stalna razstava priča o tisočletni zgodovini tega prostora in je resnično vredna ogleda. Po dežju je bil vseeno izpeljan tudi pohod od Iriškega venca (490 m) do spomenika Svoboda in Hotela norcev. Na račun skrajšanega in mokrega sprehoda sta bila organizirana še obisk in odlično kosilo v planinski koči na Popovici, ki jo upravlja Planinsko športno društvo (PŠD) Crveni čot iz Petrovaradina.

Vreme se je pozneje izboljšalo in omogočilo večurna potepanja po stezah in grebenih Fruške gore. Sprehod od Iriškega venca do Ledinaškega jezera in spust v Stare Ledince ter tudi pohod od Zmajevca do razvalin trdnjave Vrdnik nam bodo ostali v zelo lepem spominu. Fruška gora je narodni park že od leta 1960, popolno-

ma zaslužno, saj lepota njenih grebenih in v dolinah ne manjka. Najvišji vrh je Crveni čot s 539 metri nadmorske višine. Ledinaško jezero je nastalo v opuščnem kamnolomu, v katerega so vdrlle podzemne vode, a razgled na smaragdno jezero globoko pod nogami je za obiskovalca res nekaj posebnega. Razvaline trdnjave Vrdnik na položaju, na katerem je utrdba stala še v antičnih časih, pa omogočajo krasne razglede proti sremskemu delu Vojvodine.

Posebna zgodba so bili obiski vinskih kleti, ki jih je sicer na Fruški gori veliko, saj je saditev trte na tem območju omogočil še rimski car Mark Avrelij Proba v tretjem stoletju. Vsaka izmed petih obiskanih kleti je prinesla nekaj posebnega, zgodbe o tradiciji, trudu lastnikov pri iskanju novih poti za pridelavo vina in vsekakor o prizadevanju, da se predstavijo na svetovnih trgih. Nasploh so bila vsa srečanja z domačim prebivalstvom topla in prisrčna.

Za sprehod po Novem Sadu in Sremskih Karlovcih, zelo pomembnem mestu srbske kulture in izobraževanja – *kajti le z znanjem lahko prenehaš biti podložnik* –, je bil za vodiča izbran Goran Zubić. Njegovo čustveno vodenje po obeh mestih in ogromno znanje sta bila pravo presenečenje. Med drugim je omogočil

Fruškogorske poti, foto: Darko Mohar

tudi ogled katoliške cerkve sv. Jurja v Petrovaradinu, sicer rojstnem kraju hrvaškega bana Josipa Jelačića, in kapelice Marije miru v Sremskih Karlovcih, na mestu, kjer je bil leta 1699 podpisan Karlovški mir med Habsburžani, Rusijo, Poljsko in Beneško republiko s poraženim Otomanskim cesarstvom.

Na koncu velika hvala Katarini in Ljubomirju za pripravo in realizacijo lepega enotedenskega programa obiska planincev z Reke v njunem in zdaj že počasi tudi našem Novem Sadu. Za izpeljavo tega je bilo potrebno veliko truda in energije. Zato tudi veliko opravičilo za prenekatero nevšečnost s strani nekaterih izmed gostov.

Darko Mohar

12.–13. oktober, Spet ob Soči in Nadiži ter na prazniku kostanja na Čarnem Varhu v Benečiji

Čez Nadižo, foto: Darko Mohar

Po nekaj letih se je PS spet odločila za obisk dragih prijateljev iz PD Benečije in njihovega praznika kostanja, ki ga redno organizirajo na Čarnem Varhu nad Nadižo.

Na pot se je dvanaest članov napotilo z namenom, da opravijo ogledno turo na Čaven, za izlet v novembru, in da se v Drežnici pridružijo s prijatelji iz Igralske skupine Drežnica. Lep sobotni dan ob zelo narasli Soči in večerno druženje sta hitro minila.

V nedeljo so se iz Drežnice napotili proti vasi Štupca ob Nadiži, iz katere se je začel pohod do vasi Čarni Varh. Na zbirališču je bilo srečanje s člani Obalnega PD iz Koprja prijetno in veselo, kot je zmeraj. Strm vzpon do Čarnega Varha je tokrat vodila Luisa Batistig, predsednica PD Benečija. V vasi pa so sledila številna dogajanja: sveta maša, ogled sirarne in nakup sira, ogled muzeja blumarjev, glasba, druženje. In seveda nekaj meric odličnega kostanja.

Ob odhodu je bil izrečen prisrčen pozdrav v upanju na skorajšnje ponovno srečanje!

Darko Mohar

10. november, S PD Opatija v hribih nad Vipavsko dolino

Nad Vipavsko dolino, foto: Mario Aničić

Tradicija skupnih izletov PD Opatija in PS KPD Bazovica se je nadaljevala z obiskom prelepih hribov nad Ajdovščino v

Vipavski dolini. Poln avtobus planincev se je pripeljal do Predmeje, od tam naprej so planinci kljub močni burji krenili proti koči Antona Bavčerja na Čavnu. Oskrbnik Branko je lepo dočakal planince iz sosednje Hrvaške, in čeprav je bila v majhni jedilnici v koči velika gneča, so bili vsi lepo postreženi.

Skupina A se je odločila, da se bo kljub orkanski burji povzpela na bližnji vrh Kucelj. Najpogumnejšim (beri najtežjim) je to tudi uspelo, čeprav so močni sunki burje poskušali kakšnega nepredvidnega pah-niti v prepad.

Vse se je srečno izteklo, po počitku v koči se je cela skupina odpravila nazaj in se vrnila domov. Vodja PS je pozneje izvedel, da je bil v koči tudi njegov kolega in mentor v alpinističnih študentskih letih v Ljubljani, Andrej Stritar s soprogo. Žal se tokrat nista uspela spomniti davnih časov, a oba verjameta, da bo za to še veliko priložnost. Nikoli namreč ne veš, kam te bo odpeljala tvoja pot! Darko Mohar

PS KPD Bazovica 2025: načrt izletov in druge dejavnosti PS

Januar	
1.	Novoletna penina na Učki Lastni prevoz
5.	Istra - izlet v neznano Avtobus
26.	Sviščaki – zimski tečaj Lastni prevoz, skupaj s PD Opatija
28.	Uvod v mesec kulture Hribi 2023, KPD Bazovica
Februar	
15.	Izlet za otroke in starše Planinarimo, fotografiramo in rišemo
23.	Poti okrog Istrskih Toplic Skupaj s PD Opatija, avtobus
Marec	
8.	Ženske v hribe Lastni prevoz
23.	Krk za prijatelje Avtobus
April	
5.	Memorial Marušić Lastni prevoz
13.	Prijateljstvo brez meje Organizator: PS KPD Bazovica
Maj	
10.	Izlet za otroke in starše Planinarimo, fotografiramo in rišemo
11.	Gostimo SPD Trst Kvarner
17. in 18.	Lika, pet vrhov Lastni prevoz
31.	Dnevi hrvaških planincev, Poklon Organizator: PD Opatija, pomoč PS
Junij	
1.	Dnevi hrvaških planincev, Poklon Organizator: PD Opatija, pomoč PS
7.	Srečanje zamejskih PD Organizator: PD Jesenice
14.	Dan planincev Slovenije Lastni prevoz, avtobus MDO
Avgust	
29.–31.	Bavšica Poletno izpopolnjevanje
September	
7.	Bazoviški pohod Avtobus ali lastni prevoz
13.	Izlet za otroke in starše Planinarimo, fotografiramo in rišemo
Oktober	
4.	Peč (Tromeja) Avtobus ali lastni prevoz
10.	Slivnica in Cerknjsko jezero Skupaj s PD Opatija
November	
22.	Učka in Čičarija, Borisov izlet Lastni prevoz
December	
	Nočni pohod Datum in cilj še nista določena

Sestanki PS: torek med 20.00 in 22.00

Stik: tajništvo KPD Bazovica v času uradnih ur in vodja

Darko Mohar (+385 91 5730362)

18. oktober, Društveni dom (Hangar), Matulji

Letno srečanje

Svet slovenske narodne manjšine (SNM) Občine Matulji je za člane in rojake ter prijatelje v tem obmejnem mestecu in okolici tudi letos pripravil letno srečanje. Potekalo je v društvenem domu, imenovanem in bolj znanem kot Hangar, in obisk je bil tudi tokrat dober. Navzoče sta pozdravila predsednik sveta Robert Bavčar in matuljski podžupan Eduard Bačić. Robert Bavčar, na čelu sveta tudi v tem, tretjem mandatu, je ob tej priložnosti znova poudaril dobro sodelovanje z lokalnimi oblastmi in spregovoril o dejavnosti, ki je namenjena predvsem trudu in podpori za ohranitev jezika. V tem pogledu je poudaril pomen pouku slovenščine v matuljski osnovni šoli (OŠ) Dr. Andrija Mohorovičić in njenih podružničnih šolah (PŠ), Rukavcu in Jušićih. Zanimanje za slovenščino je še vedno veliko, pouk obiskuje okrog šestdeset učencev, razlogi pa so različni, od ohranjanja jezika prednikov in učenja sosedskega jezika do razmišljanja mladih o bodočem študiju ali zaposlitvi v Sloveniji. Dogodka se je med drugimi udeležil tudi predsednik sveta SNM Mesta Reka Boris Rejec, katerega dejavnost je prav tako usmerjena predvsem v prizadevanja za ohranitev slovenščine in podporo pouku v reških osnovnih šolah.

Program na tokratnem srečanju je vodila članica sveta SNM Občine Matulji Sandra Grudenić, sicer tajnica reškega Slovenskega doma KPD Bazovica, večča podobnih kulturnih dogodkov v društvu, ki z rojaki v Matuljih sodeluje od vzpostavitve omenjenega sveta po volitvah leta 2015. Z recitacijami slovenskih pesmi se je v prisrčnem nastopu predstavilo okrog dvajset učencev slovenščine z omenjenih treh šol, za nastop pa jih je pripravila učiteljica Romana Turkušić Škrab, ki vselej hvaležno poudarja podporo slovenskega manjšinskega sveta v Matuljih in tudi sveta na županijski ravni pouku slovenščine na tamkajšnjih šolah, kar med drugim najmlajšim omogoča tudi vsakoletne izlete v Slovenijo. Sledil je glasbeni del programa, v katerem sta navzoče razveselila člana skupine Mimo ritma iz reškega društva KPD Bazovica, solistka Zdenka Kallan Verbanac in Ivan Harej – Harry, večerno druženje pa se je sklenilo z vabilom k pouku in sodelovanju v dejavnosti slovenskega manjšinskega sveta v Matuljih ter napovedjo za srečanje ob letu osorej.

Sandra Grudenić, Marjana Mirković

Na letnem srečanju vedno veselo, foto: Sandra Grudenić

Komu zvonijo zvonovi

Komu zvonijo zvonovi,
komu šumijo gozdovi,
molčeči so grobovi ...
Komu zvonijo zvonovi,
komu pesmi v tolažbo pojo,
zvonijo zvonovi za slovo.

Pesem tebi neskončno veselje je bila,
saj skozi življenje povsod te je spremljala.
Kadar spregovoriti slovensko besedo je bilo,
lepo slovenščino od tebe slišali smo.
Razigran bil tvoj je duh,
brezhiben občutek za posluh.
V veseli družbi pesem je odmevala,
s kozarčkom vinčka
nekoč lepo sva prepevala.
Konec tvojih zdaj je bolečin,
predragi naš,
vedno hodil boš nam v spomin.

■ Zdenka Kallan Verbanac
V spomin na Zvonimirja Stipetića
14. november 2024

Za spomin

Od dobrega prijatelja smo se poslovili,
za slovo grenke solze spustili.
Na zadnji počinek ga odpravili,
žalostni odšli, prisrčno ga pozdravili.

Težko je, ko nas nekdo za vedno zapusti,
dobro vemo, da ga med nami več ni.
V lepem spominu ga zadržimo,
na njega nikoli ne pozabimo.

Ko je bila predstavitev knjige Lepi spomini,
v kateri sem pisala o naši domovini,
Zvonko je z veseljem moje stihe bral.
Hvala mu, v lepem spominu mi bo ostal.

Tudi po drugih dogodkih bo v spominu ostal.
V zbornem nastopu je v zadnji vrsti stal,
videlo se je, da v pesmi srčno uživa.
Sedaj pa naj v miru na Kozali počiva.

■ Marija Šenk
Reka, 15. november 2024

Zima ob morju, foto: Istog Žorž

10.–12. oktober, Učiteljska fakulteta/Botel Marina, Reka

Seminar učiteljic in učiteljev slovenskega jezika na Hrvaškem

Letni seminar je tokrat potekal tudi v prostorih Učiteljske fakultete (UF) Univerze na Reki (UR), s katero je INV, Enota Reka, glavni organizator dogodka in pristojen za pouk slovenščine na Hrvaškem, letos poglobil sodelovanje z dodatnim sporazumom, soorganizatorja pa sta bila še Ministrstvo za izobraževanje, znanost in sport (MIZŠ) RS in USZS. Na terenskem delu so udeleženci seminarja obiskali tudi OŠ Dr. Andrija Mohorovičić v Matuljih, kjer pouk slovenščine poteka tudi na dveh podružničnih šolah, v Rukavcu in Jušićih, za skupno več kot šestdeset otrok, ravnateljica Astrid Massari pa se je ob tej priložnosti pohvalila, da bodo novembra praznovali desetletnico uvedbe slovenščine po modelu C kot izbirnega pouka.

Seminar je s predavanjem o pozitivnem učinku občutka pripadnosti regionalni in manjšinski jezikovni skupnosti napovedal dekan UF dr. Darko Lončarić. V programu so sodelovali še doktorski študent z Oddelka za slovenistiko Filozofske fakultete (FF) Univerze v Ljubljani (UL) Nejc Robida s prispevkom Govorjena slovenščina na stičišču jezikovnih tehnologij in Pravopisa 8.0, vodja sektorja za Slovence v zamejstvu na USZS Rudi Merljak, ki je predstavil delovanje finančnega sklada za učenje slovenskega jezika pri ZSDH zadnja štiri leta, višja svetovalka z Zavoda RS za šolstvo Eva Jurman in predstavnik MIZŠ Roman Gruden pa sta pozornost namenila delovanju učiteljskega kadra na Hrvaškem v luči izzivov v prihodnje. Posebej zanimivo je bilo prisluhniti navzočim, ki so predstavili svoje delo pri poučevanju slovenščine po modelu C v šolah ali kot dopolnilni pouk slovenščine (DPS) v društvih, pohvalili primere dobre prakse in opozorili na ovire, s katerimi se srečujejo. Skupna težava pri ohranjanju jezika ostaja pomanjkanje učiteljskega kadra, tudi pri rojakih v drugih sosednjih državah Slovenije, razveseljivo pa je dejstvo, da število učencev in šol narašča. Seminar je moderirala vodja reške enote INV dr. Barbara Riman, ki je tudi zaslužna za več pobud, od uspešne priprave kurikula za slovenski jezik do predlogov pristojnemu hrvaškemu ministrstvu za pridobitev uradnega svetovalca za slovenski jezik in vključitev učiteljev/ic v seminarje, kot to sicer velja za področje drugih manjšinskih jezikov na Hrvaškem. Dr. Barbara Riman je izrazila zadovoljstvo

Seminar znova zanimiv in koristen, foto: Marjana Mirković

nad tokratno dobro udeležbo na seminarju – odzvala se je več kot polovica vsega učiteljskega kadra, med njimi prvič tudi učiteljica na novo oblikovanega DPS v SKD Lipa v Zadru Tatjana Bajlo, slišali pa smo tudi za izjemen obisk pouka slovenščine, ki ga na OŠ Milana Langa v Bregani tudi za odrasle drugo leto poučuje Lidija Vučajnk. Vabilu na seminar sta se tudi letos odzvala in obogatila pogovore lektorja za slovenski jezik na FF Univerze v Zagrebu in FF UR Simona Gotla in dr. Klemen Lah. ■ Marjana Mirković

Poučevanje slovenščine na Hrvaškem

Po uradnih podatkih in navedbi dr. Barbara Riman se je v javnih šolah na Hrvaškem po modelu C v lanskem šolskem letu izobraževalo več kot 350 učencev (OŠ Pećine in OŠ Kozala na Reki, OŠ Matulji in 2 PŠ – Rukavac in Jušići, OŠ v Umagu, OŠ v Buzetu in PŠ v Roču, OŠ Klana, OŠ Bregana) in dijakov (Varaždin, Pulj, Zagreb in Reka). Dodatno je pouk potekal tudi v srednji, zasebni šoli v Čakovcu za 50 dijakov. Druga, posebna oblika poučevanja je DPS, ki poteka v desetih OŠ v Varaždinski županiji. Kot DPS poteka pouk tudi v Medžimurski županiji, in sicer v treh OŠ in eni srednji šoli. DPS je organiziran v okviru društev po vsej Hrvaški (DPS v SKD Gorski kotar na štirih lokacijah – Prezid, Tršće, Čabar in Gerovo, v SKD Prešeren (Lokve), SKD Ajda (Umag), SKD Lipa (Buzet), SKD Istra (Pulj), KPD Bazovica (Reka), SKD Lipa (Zadar), SKD Stanko Vraz (Osijek), SKD Triglav (Split), KD Slovenski dom (Karlovac – na daljavo). KPD Slovenski dom v Zagrebu pa vsa leta organizira tečaj slovenščine.

V različnih oblikah slovenščino poučuje skupno deset učiteljic (Vida Srdoč, Simona Mahovič, Romana Turkušić Škrab, Darja Čubrić, Eva Ciglar, Lidija Vučajnk Škrobot, Tatjana Bajlo, Sabina Koželj Horvat, učitelja Miroslav Gradečak in Jure Plut ter nepotena učiteljica Aneja Cafuta).

Po besedah dr. Barbare Riman je spodbudno tudi, da so za uvedbo pouka slovenščine po modelu C zaprosile.

IN MEMORIAM

Peter Škrjanec

(29. junij 1942, Medvode – 4. septem-ber 2024, Reka)

V 83. letu starosti se je poslovil vse-stransko glasbeno dejaven rojak Peter Škrjanec, glasbeni pedagog, dirigent, pianist, muzikolog, predavatelj ter tu-di dolgoletni član in zborovodja MePZ KPD Bazovica.

Peter Škrjanec je študiral na Akademiji za glasbo v Ljubljani, po-leg klavirja in glasbene zgodovine tudi dirigiranje pri znanem Danilu Švari, ter se na tem področju dalje izobraževal v Avstriji. Na Reko se je preselil leta 1970, poučeval na srednji glasbeni šoli Ivana Matetića – Ronjgova, leta 1975 kot operni in koncertni di-rigent ter korepetitor začel sodelovati s Hrvaškim narodnim gledališčem Ivana pl. Zajca in predaval na reški podružnici za-grebške glasbene akademije. Ustanovil je Reški komorni orkester (1976) in bil njegov umetniški vodja do leta 1988, ko se je vrnil v Kranj in kot ravnatelj vtisnil pečat tudi delovanju tamkajšnje glasbene šole in širše. Po upokojitvi je živel na Reki.

V svojih dejavnih, skoraj dveh reških desetletjih je pomembno obogatil glasbeno življenje – o tem še danes priča denimo delova-nje Reškega komornega orkestra –, je v Novem listu v rubriki Kultura z dne 14. septembra 2024 med drugim zapisala Renata Sam Palmić in poudarila še njegovo vlogo na področju glasbene-ga izobraževanja. Gostoval je tudi na tujem ter za svoje delo prejel več nagrad in priznanj.

Peter Škrjanec je vodil vrsto pevskih zborov, med njimi dolgo tu-di MePZ KPD Bazovica (1975–1988), v obdobju, ko so se še ustalili nastopi na več pomembnih pevskih prireditvah v Slove-niji. Na Taboru slovenskih pevskih zborov v Šentvidu pri Stični pa je leta 1981 imel čast tudi dirigirati pevski množici pri skupni izvedbi pesmi na osrednjem nastopu, je med drugim zapisano v monografiji Slovenski dom KPD Bazovica (2007) avtoric Barba-re in Kristine Riman.

Peter Škrjanec počiva na reškem pokopališču Kozala.

▮ **Marjana Mirković**

Marjan Keber

(29. avgust 1928 – 11. oktober 2024, Reka)

Marjan Keber se je v delovanje KPD Bazovica vključil leta 1993 na pobudo takratnega predsednika Vinka Žibera-ta. Zahvaljujoč zavzeti dejavnosti je bil kmalu sprejet v članstvo upravne-ga odbora društva, po volilni skupščini leta 1998 je postal podpredsednik in po odstopu Vinka Žibera ob koncu tega leta tudi predsednik društva. V obdobju do konca njegovega štirile-tnega mandata (2002) ima Marjan Keber zasluge za vrsto del na obnovi in pri vzdrževanju poslopja Slovenskega doma, za kar mu še danes nekateri člani vodstva izrekajo zahvalo in priznanje.

Marjan Keber je v času aktivnega delovanja v društvu med dru-

gim sodeloval tudi pri delu takratne komisije za vprašanja etničnih in narodnostnih skupnosti ali manjšin pri Primorsko-goranski županiji ter se v imenu društva udeležil številnih srečanj, organiziranih na temo kulturnega in družbenega delo-vanja manjšinskih organizacij na Hrvaškem in v Sloveniji.

Marjan Keber ima zadnje počivališče na reškem pokopališču Kozala. **Marjana Mirković**

Zvonimir Stipetić

(7. avgust 1952, Zagreb – 6. november 2024, Reka)

V 73. letu starosti se je poslovil eden izmed osrednjih članov KPD Bazovi-ca, podpredsednik Zvonimir Stipetić. V dveh mandatih (2014–2018, 2018–2022) je tudi vodil društvo, dolga leta

skrbel za organizacijske in druge dejavnosti mešanega pevskega zbora, v katerem je vsa leta po včlanitvi 2010 tudi pel, ter zavzeto sodeloval tudi v dramsko-recitatorski skupini, pripravi Sopotij in vodenju društva nasploh, njegova zapuščina pa je tudi uvedba pestre dejavnosti za najmlajše. Poseben pečat je vtisnil s svojim izjemno umirjenim, odprtim, povezovalnim in spoštljivim pri-stopom ter bil tudi zato zelo priljubljen med rojaki.

Zvonimir Stipetić, doma iz okolice Brežic, je bil po izobrazbi di-plomirani inženir elektrotehnike z diplomo iz Zagreba. Na Reki je živel več kot štirideset let (1978), med drugim poučeval na sre-dnji tehnični šoli, leta 1989 pa bil soustanovitelj in solastnik znanega in uspešnega reškega podjetja za računalništvo in sple-tne storitve Multilink, v katerem je ostal do upokojitve.

V KPD Bazovica je bila odprta žalna knjiga in tudi zapisane bese-de številnih obiskovalcev, enako tudi članov drugih društev, ki so izrekli sožalje, je mogoče strniti v prepričanje, da je slovo Zvoni-mirja Stipetića velika izguba za dejavnost društva in vrzel, ki je tako nastala, bo težko, če sploh, mogoče nadomestiti. Ko je v po-govoru za decembrsko številko Sopotij leta 2015 v rubriki Srečanja Zvonimir Stipetić spregovoril o svojih vtisih po prvem letu vodenja društva in novih izzivih, predvsem pa o delovanju MePZ, je za slednje med drugim poudaril: "Če nam spodleti, se hitro ujamemo!" Na žalost se je zanj tokrat obrnilo drugače, bole-zen je bila močnejša.

Pevci zbora in drugi člani KPD Bazovica smo se od priljubljenega rojaka poslovili 12. novembra na reškem pokopališču Kozala, skupina MePZ in zborovodkinja Ingrid Haller s pesmijo, koordi-nator kulturnih dejavnosti Vitomir Vitaz pa z naslednjimi besedami v slovo:

Dragi Zvone,
hitro, prehitro je prišel trenutek, ko se moramo posloviti. Niti na misel nam ni prišlo, da se slovo bliža tako kmalu. Saj ni tako dolgo, ko smo še skupaj potovali, sedeli za isto mizo, se pogovarjali in ve-selili.

Težko mi je v imenu Slovenskega doma Bazovica in v osebnem imenu izreči poslovilne besede na tvoji zadnji poti, na poti v več-nost ... Še sploh ne morem dojeti, da so te besede namenjene prav

tebi, dragi Zvone, tebi, katerega dobrota, nasmeh in karizma so bili tako prepoznavni zate.

Vest, da te ni več med nami, nas je na turobno jutro kar naenkrat in močno pretresla. Neizprosna smrt te je iztrgala iz objema tvoje lju-be Dragice, sina Simona in vnuka Andra ter od številnih sorodnikov, prijateljev in znancev, ki so te neizmerno cenili in te imeli radi. Ob tvojem nepričakovanem in prehitrem odhodu smo se danes zbrali rojaki in vsi tvoji bližnji, da te pospremimo na poti v večnost, kjer se morda kdaj spet srečamo.

Ni tako dolgo, odkar si se nam pridružil v društvu, le kakšnih pet-najst let, a si v tem kratkem času zapustil sledi, ki jih nihče ne bo mogel izbrisati.

Na začetku si se vključil v pevski zbor – v njem zdaj v baritonskih vrstah odzvanja nenadomestljiva tišina –, med člani in pevci pa ostajaš v trajnem spominu, kot nepogrešljiv pevec in predvsem prijatelj.

Poleg aktivnosti v pevskem zboru si se kmalu uspešno vključil tudi v druge skupine, nisi se ukvarjal le s kulturno dejavnostjo, temveč si se pogumno soočal tudi z organizacijskim delom v društvu, zato se te hvaležno spominjamo tudi kot člana upravnega odbora in predsednika našega društva.

Dragi Zvone, tvoje ime bo z velikimi zlatimi črkami zapisano v za-kladnico bogate zgodovine društva. Ostajaš nam v nepozabnem spominu, takšnih kot ti, ne gre pozabiti! Veliko preskromno se mi zdi, da ti danes, ob slovesu, izrekamo največje in pristrčno hvala. Pogrešali te bomo prav vsi, še posebej tukaj zbrani.

Družini in najbližjim v imenu društva in svojem osebnem imenu izrekam globoko in iskreno sožalje.

Zbogom, Zvone, in velika hvala za vse. Počivaj v miru in naj ti bo lahka ta primorska gruda! ▮ Marjana Mirković

Sonja Kern Svoboda

(6. junij 1929, Ljubljana – 15. novem-ber, Reka)

V 96. letu starosti se je 15. novembra

poslovila Sonja Kern Svoboda, nekda-nja baletna plesalka v Hrvaškem narodnem gledališču Ivana pl. Zajca in legendarna, zelo priljubljena vodja najuspešnejše folklorne skupine v KPD Bazovica, v katerem je bila več kot tri desetletja tudi sicer vsestransko dejavna: postavi-la je več koreografij za dramske predstave in soustvarila vrsto različnih nastopov ter sodelovala v organizaciji in vodenju dru-štva. Za to je prejela več nagrad in priznanj, med drugim zlato Maroltovo jubilejno značko za *delo na področju obujanja in nego-vanja slovenskega ljudskega izročila*.

Zadnja štiri leta je preživila v domu starejših Salvia v Crikvenici in Domu Kantrida na Reki. Tam ji je KPD Bazovica, s katerim je vsa leta ostala v stiku, 26. oktobra na pobudo vodje sedanje sesta-ve folklorne skupine Nataše Grlica pripravil nastop, omenjen v rubriki Iz društva.

Sonja Kern, por. Svoboda, rojena Ljubljančanka, je mladost pre-živila v Mariboru, na Reko pa prišla na začetku 50. let prejšnjega

IN MEMORIAM

stoletja kot šolana baletna plesalka. Monografija Slovenski ume-tniki na hrvaških odrih (Slovenski dom, Zagreb, 2011) v poglavju o baletu (avtor Henrik Neubauer) med drugim omenja, da je ime-la med rojaki v baletnem ansamblu gledališča na Reki najdaljši, skoraj dvajsetletni staž (1952–1971), v baletnem zboru tudi z manjšimi solističnimi vlogami (Licitarsko srce, Romeo in Julija, Vrag na vasi, Giselle itd.). Prav tako je več let vodila baletno šolo v reškem Pionirskem gledališču, v prostorih današnjega Hrva-škega kulturnega doma na Sušaku.

Od Sonje Kern Svoboda smo se poslovili na ljubljanskem poko-pališču Žale, besede v slovo pa je v imenu KPD Bazovica izrekel Vitomir Vitaz:

Draga Sonja,
ko vas je pred mesecem dni v domu starejših obiskala naša folklorna skupina, niti pomislili nismo, da se tako kmalu bliža slovo in da je bilo to pravzaprav naše zadnje snidenje.
Težko mi je opraviti to žalostno dolžnost, da v imenu Slovenskega doma KPD Bazovica in v svojem osebnem imenu povem nekaj besed ob slovesu na vaši zadnji poti, na poti v večnost, ko pa prav ne doja-mem, da te besede govorim prav vam, draga Sonja, vam, katere prijaznost in nasmeh sta se zdela tako večna ...

Še vedno, kot bi bilo včeraj, se spominjam vašega prihoda v društvo. Tedaj sem bil še otrok, pa vendar sem vse do danes občudoval vaš trud, da ste nas uspeli združiti v zelo uspešno folklorno skupino, ki deluje še danes. Bili ste legendarna vodja najuspešnejše skupine v društvu Bazovica in bili v njem več kot tri desetletja tudi sicer vse-stransko dejavni, postavili več koreografij za dramske predstave, soustvarili vrsto različnih nastopov in s svojimi izkušnjami aktivno sodelovali pri organizaciji in vodenju društva. Za svojo neutrudljivo vnemo ste prejeli tudi več zasluženih nagrad in priznanj, med kate-rimi naj omenim zlato Maroltovo značko za "delo na področju obujanja in negovanja slovenskega ljudskega izročila".

Poleg ustvarjalnega dela ste bili nemalokrat tudi naša moralna podpora, saj ste znali prisluhniti našim težavam in pomagati z uporabnimi in spodbudnimi nasveti, ki ste jih nesebično delili, ko smo jih najbolj potrebovali. Niste bili samo vodja folklorne skupi-ne, temveč ste bili tudi naša prijateljica.

Približno mesec dni po našem srečanju nas je pretresla žalostna vest, da ste za vedno zaprli oči. Neizprosna smrt vas je iztrgala iz objema vaših bližnjih in vseh nas, ki smo vas izjemno cenili in imeli neizmerno radi. Danes smo se zbrali ob vašem slovesu, da vas po-spremimo na poti v večnost, kjer se bomo nekoč morda spet srečali.

Draga Sonja, pogrešali vas bomo. Vaše ime se je z zlatimi črkami zapisalo v zgodovino bogate zakladnice društva, vaši plesni koraki na društvenem parketu pa bodo še naprej obujali vaše ime. Z nego-vanjem plesne kulture pri nas vam dajemo obljubo, da vas nikoli ne bomo pozabili. Vse preskromno se mi zdi, da vam danes, ob slovesu, izrečemo pristrčno HVALA za vse.

Ob zvokih nebeške harfe zaplešite na poti v večnost in naj vam bo lahka ta rodna slovenska gruda. Zbogom, draga Sonja!

Družini in najbližjim v imenu društva in svojem osebnem imenu izrekam globoko in iskreno sožalje.

▮ **Marjana Mirković**

Svet za narodne manjšine, seja

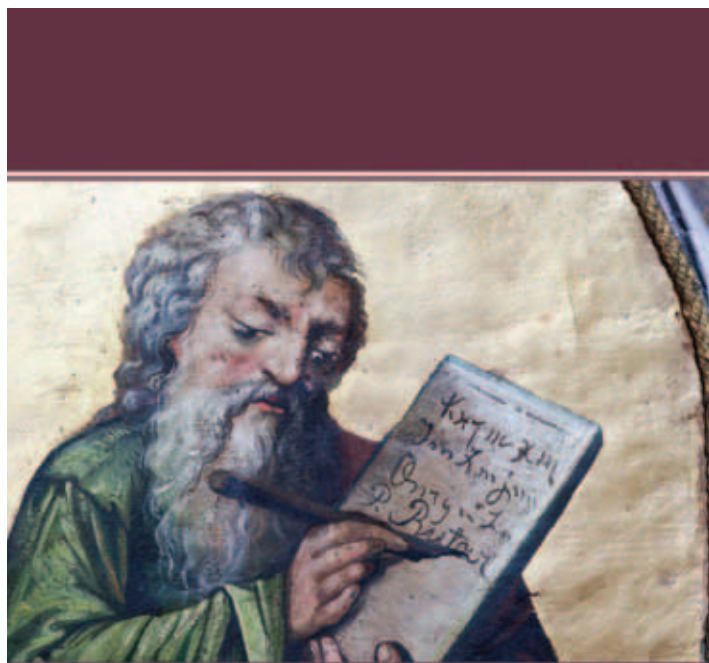

S seja, foto: www.nacionalnemanjine.hr

Na dnevnem redu seje je bilo med drugim poročilo Hrvaške radiotelevizije (HRT) o programih, namenjenih informiranju pripadnikov narodnih manjšin v RH v letu 2023. Podatki so znova porazni: v radijskem in televizijskem programu je bil delež teh vsebin komaj 1,38-odstoten, kar je sicer predstavljeno kot 13-odstotno povečanje v primerjavi z letom prej. To velja pripisati večjemu številu oddaj in večji minutaži dokumentarnih vsebin HRT in na platformi HRTi. Z vodstvom HRT je znova dogovorjeno nadaljevanje posvetovalnih sestankov v zvezi z uresničevanjem manjšinskih pravic do pristopa k javnim medijem in predlogov o vsebinah in zastopanosti v celotnem programu HRT. In tako še naslednjih deset ali dvajset let...

25. oktober, Kulturni dom, Brod Moravice

Predstavitev knjige o Rutarju

PETER RUTAR
SLIKAR, KIPARMarko Smole
Dejan Troha

Naslovnica knjige, foto: Marjana Mirković

Na seji, ki je potekala 7. novembra, pa je Svet za narodne manjšine RH sprejel tudi osnutek predloga za merila za financiranje in sklepanje programov za uresničevanje kulturne avtonomije narodnih manjšin. Eno izmed novih meril zadeva hrambo dokumentacije, povezano s financiranjem Sveta za narodne manjšine, in jo bodo društva morala hraniti sedem let. Pozornejši bodo tudi pri nadzorovanju uresničevanja proračunskega financiranih programov, osnutek pa med drugim prepušča tudi kakršnokoli sodelovanje v volilni ali drugi politični promociji, niti se v času financiranja ne sme izvajati dejavnosti, usmerjenih v politične cilje.

29. novembra pa je Svet za narodne manjšine objavil razpis za društva in ustanove narodnih manjšin za programe kulturne avtonomije za leto 2025 za sredstva državnega proračuna RH (Narodne novine, www.nn.hr, 137/24). Na podlagi meril (Narodne novine, www.nn.hr, 129/24) je objavil tudi navodila za prijavo. Več: www.savjet-nacionalne-manjine.info; www.nacionalnemanjine.hr | Marjana Mirković

Po več letih raziskovanja arhivov in terenskega dela so v Etnološki zbirki rodbine Čop Palčavi šiši izdali dvojezično, hrvaško-slovensko knjigo o Petru Rutarju (1856–1948), slikarju in kiparju, rojenemu v Cerknem, ki je poslikal in opremil več kot petdeset cerkva po Hrvaški in Sloveniji. Pri nastanku knjige sta sodelovala vodja Palčave šiša Marko Smole in Dejan Troha iz Prezida, sestavek pa je dodala tudi kustosinja Nadja Kovačič s Pokrajinskega muzeja v Kočevju. Knjiga je na vpogled v Digitalni knjižnici Slovenije – dLib.si (www.dlib.si), jeseni pa so se začele predstavitev: prva je bila 25. oktobra v organizaciji društva Turanj v polni dvorani kulturnega doma v Brodu Moravicah, kjer so pripravili tudi priložnostno razstavo Rutarjevih del. Po besedah Marka Smoleta bodo do konca leta knjigo predstavili tudi v Plešcih in Osilnici, v prihodnjem letu pa predvidoma še v Kostelu, Delnicah in muzeju v Kočevju ter tudi v Cerknem in Idriji, od koder je Rutar prišel v Gorski kotar.

Marko Smole je več izvodov zanimive in lepo oblikovane publikacije prinesel tudi na letošnje srečanje slovenskih društev v Gozdnem parku Golubinjak, sicer pa je o Petru Rutarju na ogled televizijska oddaja v okviru Manjšinskega mozaika HRT, na kanalu YouTube kanalu z naslovom *Vjeran umjetnosti*, posneta s pomočjo avtorjev knjige, decembra pa je napovedan še njen drugi del, dokumentarni film o njegovem življenju in delu avtorja Maria Beganovića. | Povzeto po zapisu Marka Smoleta

14. november, Mestni muzej, Reka

Slovenske ladje 6 & 11 – Splošna plovba

Razstava Slovenske ladje 6 & 11 – Splošna plovba prihaja iz Pomorskega muzeja Sergej Mašera iz Pirana. Kot med drugim ob razstavi navaja njena avtorica Duška Žitko, je organizirana kot zaključek sedemletnega raziskovalnega projekta, posvečenega zgodovini pomorstva, s poudarkom na ključnih ladjah Splošne plovbe. Za gostovanje razstave v Zgodovinskem in pomorskem muzeju Istre v Pulju leta 2023 so razstavo razširili in v njej predstavili še 11 ladij, ki so bile po naročilu Splošne plovbe med letoma 1959 in 1987 zgrajene v ladjedelnici Uljanik v Pulju.

Razstava na sodoben, multimedijski način predstavlja ladje Splošne plovbe, velik del zelo pomembne pomorske zgodovine in dediščine edinega slovenskega ladijskega prevozniskega podjetja, njene pomorščake ter dragoceno pomorsko snovno in nesnovno dediščino. Na ogled so ladijski modeli, instrumenti z ladij, uniforme in fotografije ter umetnine z ladij, razstavo pa vsebinsko dopolnjuje tudi multimedijski del, in sicer s svetlobnimi panoji z ilustracijami šestih ladij, upodobljenih na poštah, znamkah, ekrani z videoprojekcijami in animacijami, dokumentarnimi filmi, arhivskimi posnetki o ladjah in pomorščakah ter drugim gradivom.

Razstava opozarja na zgodovinsko vlogo Splošne plovbe in pomen njenega nadaljnega obstoja za ohranitev slovenskega pomorstva, poudarja pa tudi nujno po celostni zaščiti predmetne pomorske dediščine Splošne plovbe in gradiva. Avtorica še dodaja, da je danes kruto resnična in boleča vodilna misel razstave: "Narod brez plovbe je ptica brez kril", ki jo je izrekel ustanovitelj in ravnatelj Pomorskega muzeja Sergej Mašera Piran dr. Miroslav Pahor (1922–1981). Več: www.pomorski-muzej.si

| Ivan Harej – Harry, Marjana Mirković

Kustosinja reškega muzeja Kristina Pavec, Duška Žitko, v. d. direktorja piranskega muzeja Franco Juri in ravnatelj reškega muzeja Mladen Urem, foto: Velid Đekić, MGR

Navzoči tudi člani obeh združenj poveljnikov in upraviteljev ladij, foto: Velid Đekić, MGR

Zanimivi eksponati, foto: Ivan Harej-Harry

Luči, hočemo več luči!

Pozdravljeni, cenjeni bralke in bralci!

Pravkar sem na televiziji videla našo predsednico parlamenta na obisku pri vašem predsedniku parlamenta. Lepo! V Jutarnjem listu sem prebrala reportažo o 40. obletnici Titove postavitve temeljnega kamna skupne nuklearke v Krškem. Za nami je letošnji veliki ljubljanski knjižni sejem, na katerem je bila letos Hrvaška častna gostja.

Že dolgo ni nihče omenil meje v Savudrijskem zalivu, tako da nam gre sodelovanje dobro od rok. Na naši televiziji poslušam o včeraj pri vas najdenih dveh zakopanih dojenčkah in o treh osebah, ki so jih jutraj našli mrtve, verjetno zastrupljene z ogljikovim monoksidom v svoji lastni revni hiši, zgrajeni do prve "ploče". Pred kratkim je nekdo vdrl in nato zažgal novozgrajeno hišo sodnika v Brežicah, Janez Janša je na dražbi prodajal predmete, s katerimi naj bi pokril sodne stroške slovenskega "krivosodja", naši sodniki imajo okrepljeno varstvo in en vaš minister je čez noč odletel, ker mu je do sreče manjkalo samo še tistih 70.000 evrov.

Pojavili sta se tudi dve tako imenovani vojni – v Siriji in Gruziji, nobena lanska, niti predlanska ali še starejša se ni končala. Svet je vsako leto še malo bolj nor, kot je bil prejšnje leto. Nas morda lahko reši Trump? Glejte, ne vem, kaj menite vi, toda mi se nimamo česa bati. Ob razglasitvi Trumpove zmage so poleg

Dragica Jaksetić

Donalda stali trije Slovenci – njegova soproga, njegov tast in njegov sin, ki govori slovensko, omenil pa je tudi pokojno taščo.

Lahko si le mislim, kaj bi zganjali vaši mediji, če bi ob Trumpu na dan zmage stali trije Hrvati, hahaha. Kar špricalo bi naokrog od vznemirjenja in ponosa na vse hrvaško, ki je praviloma *najstarije, najznačajnije, največje ... na svijetu pa i šire*. No, pri nas ne šprica nič, kar je še kar običajno.

A Hrvaška je pri nas dober zgled za marsikaj, kar je zdaj pri nas aktualno: tudi za investitorje v vetrne elektrarne. "Poglejte samo, koliko vetrnic je Hrvaška postavila v nekaj letih! Mi pa imamo komaj tri", poslušamo v Bistrici tiste, ki ne razumejo, čemu nasprotovanje pobudi za državni prostorski načrt, s katerim bi nam nad glavami postavili devet 250-metrov visokih vetrnic. Da, dvajset let po propadlem projektu vetrnega polja Volovja reber z 42 vetrnicami smo spet soočeni z interesom zasebnega kapitala po investiranju v vetrne elektrarne. V Bistrici pravimo: "Ne! Država nima jasnih pravil igre. Nihče nas ni nič vprašal. Nočemo obnovljivih virov v naši neobnovljivi krajini. Naša narava je naša edina razvojna priložnost in je ne damo za zasebni, celo tuji interes." Če ne navajamo še vseh posledic raznih vrst hrupa na vse živo.

Čudijo se nam (na javni predstavitvi pobude je nekdo celo kričal: "Bedaki, bedaki!"), kako to, da smo proti vetrnicam in 12 milijonom evrov ponujene državne podkupnine občini, izplačane iz davkoplačevalske blagajne, medtem ko jih je, vetrnic, v nekaj letih polna vaša Dalmacija. No, a smo pred kratkim na vaši televiziji videli, kako ljudje pod vetrnicami Krš – Padene niso vi-

deli še enega razvojnega evra od milijonov obljubljenih, medtem ko so tamkajšnji turistični apartmaji domačinov povratnikov, ki si doma, v Liki, želijo ustvariti boljše življenje, zaradi nenehnega hrupa mlinov na veter ostali prazni, prebivalci pa obupani. Da, lepo je povedala tista vaša županjska političarka investitorju v telefon: "One lepo meljejo, tebi pa evri v žep!" In končala v zaporu.

Če si politik in te najdejo s prsti v marmeladi, lahko hitro končaš v zaporu. Investitor, naš bolj avstrijski kot slovenski, pa bi si čisto legalno, potem ko bi se mu naložba v nekaj letih izplačala, vsako leto le s pomočjo vetra namlel čistih deset milijonov evrov dobička na leto.

Da, mi ne bi niti vetrnic niti nuklearke niti podnebnih sprememb. Mi bi električni aparat za pobiranje drobtin z mize in sesalnik za čiščenje jesenskega listja na travici pred hišo in velike subvencije za (drage) električne avtomobile. Dvorišča ne bi več pometali, mi bi ga prali z "vapom" na elektriko in s pitno vodo. Mi bi veliko veselih decembrskih lučk, vsako leto več lučk in z elektriko hlajenih ledenih ploščadi za drsanje in uživanje naših najmlajših.

Večina Bistrice je zelo razsvetljena, en del mesta pa sploh ne. "*Ni pravice! Hočemo razsvetljenja tudi mi!*" kričijo iz zatemnjenega Trnovega. Jaz živim v privilegiranem delu mesta. Vsak večer skozi okno gledam v svetlobni sneg, padajoč v plastičnih prozornih tulcih, visečih s platan. Ker porabimo veliko elektrike in uspešno segrevamo ozračje tudi z izpusti iz naprav za pridobivanje elektrike, snega ni več, zato si moramo delati umetnega. Mi bi vse, samo podnebnih sprememb ne bi. Te naj se dogajajo v Bangladešu in na tihomorskih otokih, mi imamo zdaj pravico do razsvetljenih praznikov.

A ne bo šlo tako in podnebnih sprememb niti nas niti vas niti Trump niti njegovi trije Slovenci ne rešijo. Ampak, lepo prosim, ne še prihodnje leto!

! Dragica Jaksetić
dragicajaksetic@gmail.com

Luka Verbanac: Na tečaju nam je vselej lepo!

Luka Verbanac je med redkimi mladimi, ki so po študiju v Sloveniji ostali dejavni v KPD Bazovica. V društvo prihaja od srednješolskih let, ko je leta 2005 začel obiskovati umetniško gimnazijo, Srednjo glasbeno šolo Ivan Matetić Ronjgov Reka. "K včlanitvi v društvo nas je pravzaprav na nekem srečanju spodbudila družinska prijateljica Metka Košuta, ki je zelo rada hodila v hribe. Tako se je v planinsko skupino najprej vpisala mama, kmalu za njo pa sva se pridružila še midva z očetom. Starša sta ostala v skupini do danes, sam sem bolj v drugih vodah," na začetku pove tokratni sogovornik, marsikateremu rojaku že dobro znan tudi z odra dvorane KPD Bazovica, kjer pogosto nastopa: "Teh nastopov je bilo doslej resnično zelo veliko, po odhodu na študij v Ljubljano malo manj, zadnja leta pa sem znova veliko v društvu, tudi zato, ker vodim tečaj kitare."

Njegov instrument je klasična kitara, po diplomu prve stopnje na Akademiji za glasbo nadaljuje magistrski študij in v Ljubljano vselej rad pride: "So pač prijetni spomini tudi na študentska leta in mesto je resnično zelo urejeno, sicer drago, a lepo. Slovenijo sem sicer pred tem že malo spoznal, nekaj s planinci in mladinsko skupino društva, a še prej kot otrok. Znani so mi bili bližnji kraji, kot so Ilirska Bistrica, Pivka ali Sežana, pa tudi dolina Soče ter s smučanja Krvavec in Vogel. Slovenščino sem govoril bolj malo, jezika sem se naučil šele v vsakdanjem študentskem življenju, bolj mimogrede, v pogovorih s prijatelji in na predavanjih. Ljubljana je mesto, ki bi ga za študij priporočal vsakemu iz teh naših kvarnerskih in istrskih krajev, pa tudi iz Bosne ali Srbije. Ponuja drugačne izkušnje in dobre pogoje za vpisane študente, lahko poslušate razna predavanja na drugih fakultetah in domovi so dobri." Dodaja, da je veliko možnosti za dodatni zaslužek prek študentskega servisa, kar je tudi sam izkoristil, poskusil pa se je tudi v igranju na ulici: "Izbiral sem ulice v stari Ljubljani, ker je klasična kitara bolj tiha in moraš najti prostor, da se te sliši, že ena sama klimatska naprava je lahko preveč! Zaslužek seveda ni ravno ne vem kakšen, je pa zanimiva izkušnja, gledaš ljudi, te kaj vprašajo, spoznaš kakšno zanimivo osebo, vse to je čar uličnega igranja."

V društvu drugo šolsko leto vodi tečaj kitare, pedagoške izkušnje si je pred tem nabiral več let: "Poučeval sem na glasbenih šolah v Delnicah in na Rabu, pa v Domu mladih na Reki, pozneje še v Ljubljani in okolici, v Dobrovi, Igu, Šmarju – Sapu, Preserju in Dolu pri Ljubljani. Vse skupaj sem nabral kakšnih šest let izkušenj, kar mi prav pride tudi pri tečaju v KPD Bazovica. Trenutno ga obiskuje pet udeležencev, odrasla udeleženka in otroci. Najmlajši med njimi se je vpisal kot petletnik, zdaj jih ima šest in je res nadarjen in odličen učenec, z njim je užitek delati, enako lepo tudi z drugimi – vse najboljše lahko rečem za vse. So zelo pridni, nič ne komplicirajo, igramo, vse delamo z veseljem do glasbe. Kar najbolj si prizadevam, da na netežaven, zabaven način naredimo čim več, čeprav to ni zabava, resno se ukvarjamo z glasbo, a

Luka Verbanac, foto: Marjana Mirković

na nek mehek način, bi rekel. Uspeh je velik, ker če nekdo pri petih letih na takšni ravni zaigra etudo Ferdinanda Sora, je to uspeh tudi zame in za društvo, najbolj pa seveda zanj. Res imam rad delo z glasbo in otroki, rad poučujem. Skratka, lepo nam je na tečaju! Veseli me, da lahko nastopajo, pokažejo znanje in se navajajo na javne nastope. V društvu smo kar veliko na odru, na različnih prireditvah, ob praznikih, kulturnih večerih ali razstavah. Priložnost, da nekdo iz naše skupine nekaj zaigra, so tudi vabila drugih manjšinskih organizacij, madžarske, slovaške ali češke. Za nastope izberem program, ki tehnično ni prezahteven in spremlja doseženo raven znanja, da so to zanimive pesmi, ki jih poznajo in radi igrajo. Od slovenskih so to Čuk se je oženil, Na planincih, Rasla je jelka, Moj očka ima konjička dva ... Ljudske pesmi so zelo dobre za učenje in aranžiranje, ker melodijo lahko malo harmoniziramo po svoje, ji dodamo neko svojo noto."

In kaj najraje posluša? "Marsikaj, od punka do klasične glasbe in elektronike, vse vrste glasbe, v vsaki je nekaj dobrega. Glasba mi veliko pomeni, je veselje do življenja, radost, vse pozitivno ... Glasba mi je nekakšna duševna hrana, lahko rečem, nudi mi neke vrste duhovni mir – ko človek posluša ali igra ali poje nekaj lepega, se takoj počuti drugače, dobro. Glasba je odlična rešitev za težave, ki jih prinaša življenje."

Glede načrtov pravi, da vsekakor ostaja v svetu glasbe: "Trenutno sem najbolj predan avtorskemu projektu s prijateljem, on piše besedila, jaz glasbo, nekakšen garage punk, punk rock, vrsto tradicionalne rock glasbe – poskuša pač ustvariti nekaj svojega. Delaš, delaš, delaš, in vsakič, ko to posnameš, nekaj ostane, notica na notico, pa nekako raste ... Bomo videli, do kam bo to prišlo, upam, da nekam bo. Zagotovo bova vztrajala, in ko bo gotovo, boste slišali, ker bova nekje objavila", je še povedal mladi glasbenik.

Zaželeli smo mu, da bi projekt uspešno zaživel v letu, ki prihaja, in da mu morda prisluhnemo tudi na odru društva.

! Marjana Mirković

Hišica na Šipičini, foto: Renata Jerkov

Lovranska Draga, foto: Renata Jerkov

Razgled na Reko z Učke, foto: Darko Mohar

Ledinačko jezero, Srbija, foto: Darko Mohar

Podoba narave, foto: Darko Mohar

Vrh Kucelj, foto: Mario Aničić

